

Protokoll fört vid besök hos Polismyndigheten i Västra Götaland, polisstationen i Uddevalla, den 25–26 januari 2012

Inledning

På uppdrag av justitieombudsmannen Hans-Gunnar Axberger besökte enhetschefen Sven-Åke Jansson, tillsammans med biträdande enhetschefen Gunilla Bergerén och föredraganden Lars Olsson, den 25–26 januari 2012 Polismyndigheten i Västra Götaland, polisstationen i Uddevalla.

Parallellt med besöket genomfördes ett besök vid Kriminalvården häktet Uddevalla den 24–26 januari 2012 (dnr 395-2012).

Bakgrund

Justitieombudsmännen har enligt lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO-instruktionen) tillsyn över dem som utövar offentlig verksamhet för att tillse att dessa följer lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden. JO:s tillsyn omfattar bl.a. polisen. Ombudsmännen ska särskilt tillse att domstolar och förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet iakttar regeringsformens regler om saklighet och opartiskhet och att medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter respekteras i den offentliga verksamheten.

Av 5 a § i JO-instruktionen framgår att justitieombudsmännen därutöver fullgör de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan enligt det fakultativa (frivilliga) protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, Opcat).

Syftet med det fakultativa protokollet är att upprätta ett system för regelbundna besök, genomförda av oberoende internationella och nationella organ, på platser där personer hålls frihetsberövade för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Besökets genomförande

Besöket vid polisstationen i Uddevalla var inte anmält i förväg. Besöket inleddes klockan 9.00 den 25 januari med att JO:s medarbetare togs emot av kommissarie Anders Ragnesten, utredningschef, samt kommissarie Sten-Anders Jakobsson, t.f. enhetschef, och inspektör Lars-Göran Bäckman, inre befäl. Därefter förevisades polisstationen och arresten vid en rundvandring. Samtal fördes därefter med personal. Under besöket i häktet intervjuades ett antal intagna, varav flera suttit i arresten i Uddevalla.

Besöket avslutades med en sammanfattande genomgång med kommissarie Rickard Fremark, enhetschef, Sten-Anders Jakobsson, Anders Ragnesten, kommissarie Christer Olsson, operativ chef, samt Lars-Göran Bäckman.

lakttagelser m.m. under besöket

Organisation m.m.

Polisområde Fyrbodol är indelat i två polisenheter, Västra Fyrbodol och Östra Fyrbodol. Enheten Västra Fyrbodol omfattar Uddevalla kommun samt kommunerna Strömstad, Tanum, Sotenäs, Lysekil och Färgelanda. Drygt 170 poliser och 20 civilanställda arbetar i enheten.

Från polismyndighetens sida anfördes sammanfattningsvis följande. Polisstationen invigdes 1995. I samma byggnad finns även Kriminalvårdens häkte samt en förhandlingssal. Samarbetet med Kriminalvården fungerar väl, men är inte formaliserat.

Arresten i Uddevalla har nio celler och bemannas av en vakt. Polisenheten har även arrester i Lysekil och Strömstad. Nya arrestlokaler håller på att byggas i Sotenäs. Under 2011 förvarades cirka 400 personer som anhållna och cirka 750 personer enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB) i arresten i Uddevalla.

Sedan 2010 utförs en del av arrestbevakningen av bolaget Secure Security. En vakt från bolaget tjänstgör från fredag eftermiddag till måndag i arresten. Polisen kan köpa arbetstimmar av bolaget vid övriga tider. Arresten är annars bemannad av en polis. Det inre befälet vid Uddevallapolisen är ansvarig för arresten. Dubbelbeläggning av celler förekommer inte.

Mat för intagna i arresten köps från häktet.

Celler

Av arrestens nio celler är sju stycken tillnyktringsceller och två stycken anhållningsceller. Det lilla antalet anhållningsceller gör att anhållna kan komma att förvaras i tillnyktringsceller.

Bägge celltyperna är av standardstorlek, 2,40 x 3,40 m. Anhållningscellerna har väggfast brits och bord, en spegel och en toalett med dörr. Tillnyktringscellerna har en väggfast brits, en spegel och en vattenkran samt en golvbrunn.

Cellerna gav ett slitet intryck. Det förekom klotter i en tillnyktringscell, och där fanns även en tydlig doft av urin. Vid samtal med intagna i häktet fördes det fram klagomål på luftkvaliteten i arresten.

Promenadgård

I denna del antecknas inledningsvis följande. Enligt 2 kap. 7 § häkteslagen (2010:610) ska en intagen ges möjlighet att vistas utomhus minst en timme varje dag, om det inte finns synnerliga skäl mot det. Häkteslagens bestämmelser omfattar även anhållna och gripna.

En mindre rastgård finns i anslutning till arresten. På rastgården finns ett containerliknande utrymme med en bänk och ett askfat där den intagne kan låsas in bakom en gallerdörr som medger ljus och luftinsläpp. Enligt polismyndigheten har konstruktionen valts för att hindra insyn från utsidan. Innan rastgården byggdes togs intagna ut på polishusets parkering. I samtal med intagna och personal framkom att möjligheterna för intagna i arresten att komma ut på rastgården varierar kraftigt.

Hälso- och sjukvård

Arresten och häktet har ingen särskild överenskommelse om hälso- och sjukvård. Vid akuta sjukdomsfall förs den intagne till sjukhuset i Trollhättan (drygt tre mil bort).

Information till frihetsberövade

I denna del antecknas inledningsvis följande. Vid sitt besök i Sverige 2008 uppmärksammade FN:s kommitté för förebyggande av tortyr m.m. (SPT) att polisen inte gav information till frihetsberövade om deras rättigheter på ett systematiskt och enhetligt sätt (rapporten från SPT:s besök i Sverige återfinns på www2.ohchr.org/english/bodies/cat/opcat/spt_visits.htm). Ett informationsblad om rättigheter från Rikspolisstyrelsen och Riksåklagaren ska enligt regeringens svar till SPT ha gjorts tillgängligt för alla polismyndigheter i december 2008. (Informationsbladet återfinns som bilaga till protokoll fört vid besöket hos Polismyndigheten Värmland, arresten Karlstad, den 27–28 oktober 2011, dnr. 5034-2011.)

Det framkom i samtal med personal och med intagna i häktet som skrivits in på arresten i Uddevalla att informationsbladet inte delas ut och att det inte finns en fast rutin för att informera intagna om deras rättigheter.

Underrättelse till anhörig

I denna del antecknas inledningsvis följande. Enligt 24 kap. 21 a § rättegångsbalken ska någon av den frihetsberövades närmaste anhöriga eller någon annan som står den frihetsberövade särskilt nära underrättas om frihetsberövandet så snart det kan ske utan men för utredningen.

Rätten att underrätta anhöriga om frihetsberövandet är en av rättigheterna som räknas upp i ovan nämnda informationsblad. Enligt polismyndigheten försöker man

se till att närstående underrättas om det inte är till men för utredningen. Initiativet kommer oftast från den enskilde men det saknas en rutin som säkerställer att den intagne blir informerad om rättigheten. Det finns inte heller någon fast rutin – förutom för ungdomar under 18 år – för att dokumentera om underrättelse till anhörig skett eller inte.

Förmansprovning på distans

I Polismyndigheten i Västra Götaland undersöks möjligheten att införa en förmansprovning på distans av personer som frihetsberövas enligt LOB vid t.ex. arresterna i Strömstad och Åmål. Ansvarig förman skulle vara det inre befälet vid polisen i Uddevalla. Personal framförde synpunkter på förslaget. Som ett problem med förslaget nämndes bl.a. att förmannens syn- och luktintryck inte kunde ersättas med enbart bilder på den frihetsberövade samt att erfarenhet och utbildning hos arrestvakter i andra arrester kan skilja sig åt.

Avslutande genomgång

JO:s medarbetare redogjorde för vad som framkommit vid besöket.

Polismyndigheten anförde bl.a. att det inte finns en tydlig reglering av huruvida dubbel- och flerbeläggning kan tillåtas av celler i arrester inom polisenheten utan att ansvaret ligger på det enskilda befälet. Bristen på tillnyktringsceller är särskilt ett problem sommartid och vid stora helger.

Jag har tagit del av protokollet. Vad som framkommit föranleder för närvarande inga åtgärder från min sida.

Hans-Gunnar Axberger